

*Лісовий Олександр Миколайович,
курсант навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Терміни «стратегічна комунікація» / «стратегічні комунікації» вперше з'явилися в урядових структурах США у першій половині ХХ ст. і тривалий час використовувалися переважно Міністерством закордонних справ і Міністерством оборони. Словник військових термінів Міністерства оборони США визначає стратегічну комунікацію як цілеспрямовані дії уряду США щодо розуміння та залучення ключових цільових аудиторій для створення, зміцнення або збереження сприятливих умов для просування інтересів, політик і завдань США через реалізацію скоординованих програм, планів, тем, ключових повідомлень (меседжів) і продуктів, синхронізованих із використанням усіх інструментів державної влади [3].

У доктринальних документах НАТО сформульовано таке базове розуміння: стратегічні комунікації – це скоординоване й належне використання комунікативних можливостей НАТО (публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, PR-служб збройних сил, інформаційних та психологічних операцій) для підтримки політики Альянсу і заходів, спрямованих на просування цілей НАТО. Речник Міністерства оборони США у 2008–2009 рр. Роберт Гастінгс-мол. описав стратегічну комунікацію як «синхронізацію образів, дій та слів для досягнення бажаного ефекту» [1].

Ключове визначення стратегічних комунікацій було запропоновано у 2010 р. у Воєнній концепції НАТО зі стратегічних комунікацій: «Стратегічні комунікації – скоординоване та належне використання комунікативних дій і можливостей НАТО – публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, військових зв'язків з громадськістю, інформаційних операцій та психологічних операцій (у відповідних випадках) на підтримку політики, операцій та діяльності Альянсу, а також для досягнення цілей НАТО».

Формування поняття «стратегічні комунікації» в системі НАТО умовно пройшло три етапи [2, с. 13–14]:

1. Стратегічні комунікації = зв'язки з громадськістю.
2. Стратегічні комунікації як «битва наративів».
3. Стратегічні комунікації як інтегрована форма системних дій в інформаційному просторі (сучасний підхід НАТО).

Сьогодні у США визначення стратегічних комунікацій закріплено в Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms як

«сфокусовані Урядом США зусилля, спрямовані на розуміння та залучення ключових аудиторій для створення, посилення чи збереження сприятливих умов для просування інтересів, політик та цілей Уряду США через використання скоординованих програм, планів, тем, меседжів і продуктів, синхронізованих з діями всіх інструментів національної могутності» [3].

Вітчизняні вчені О. Кушнір і В. Ліпкан, спираючись на стандарти НАТО, виділяють такі основні компоненти системи стратегічних комунікацій: зв'язки з громадськістю; публічна дипломатія; зв'язки зі ЗМІ; цивільно-військове співробітництво; інформаційні та психологічні операції; внутрішня комунікація; дії в кіберпросторі; інформування про ситуацію та документування; забезпечення інформаційних операцій; демонстрація дій військ; введення в оману; протидія в електромагнітному просторі тощо [4].

Гібридна війна є комплексним феноменом, що поєднує політичні, економічні, інформаційні, кібернетичні та соціальні методи впливу. Специфіка гібридної агресії проти України полягає у масштабному застосуванні Росією інформаційно-психологічних операцій, дезінформації, пропаганди та інструментів тиску, включаючи економічні й енергетичні важелі.

Для посилення інформаційної стійкості та впорядкування діяльності у сфері стратегічних комунікацій у структурі Міністерства оборони України створено відділ координації стратегічних комунікацій та моніторингу. Він забезпечує координацію комунікаційних кампаній, аналіз інформаційного середовища та узгодження політики у сфері інформаційної безпеки. Також у Збройних Силах України впроваджено діяльність мобільних груп внутрішніх комунікацій, які працюють з особовим складом для підтримки морально-психологічного стану, розвитку патріотичних переконань та психологічної стійкості [5, с. 3].

Більшість міністерств та відомств сектору безпеки й оборони вже створили власні підрозділи стратегічних комунікацій. Водночас експерти НАТО наголошують на проблемах, що залишаються актуальними:

- відсутність єдиної термінології на державному рівні;
- недостатня міжвідомча координація;
- психологічні бар'єри в розумінні важливості стратегічних комунікацій;
- надмірна бюрократизація ухвалення рішень, що ускладнює оперативність реагування [6].

Україна задекларувала намір досягти оперативної сумісності з НАТО у сфері стратегічних комунікацій, що вимагає імплементації відповідних стандартів, підготовки фахівців та налаштування інституційних механізмів. Разом з тим формування власної моделі стратегічних комунікацій має враховувати унікальні умови українського інформаційного простору, характер гібридних загроз та реалії воєнного часу [7, с. 8].

Одним із важливих компонентів стратегічних комунікацій є психологічні операції, спрямовані на підтримку морально-психологічного стану військових та цивільного населення. Основними завданнями є:

- моніторинг медіапростору;
- протидія дезінформації та фейкам;

- оперативне інформування громадян;
- захист інформаційного простору від зовнішніх впливів.

Стратегічні комунікації дозволяють ефективно реагувати на інформаційні загрози, підтримувати довіру до державних інституцій та формувати позитивний міжнародний імідж України.

В умовах війни проти України стратегічні комунікації є ключовим чинником національної безпеки. Вони забезпечують оперативне реагування на інформаційні атаки, зміцнюють внутрішню стійкість суспільства, сприяють згуртованості та формують позитивний міжнародний образ держави.

Таким чином, подальший розвиток стратегічних комунікацій вимагає імплементації стандартів НАТО, посилення координації, підвищення кадрової спроможності та подолання бюрократичних бар'єрів. Україна вже досягла значного прогресу, однак шлях до повної відповідності сучасним викликам потребує системних, узгоджених і довгострокових рішень.

Список використаних джерел

1. Картки: що таке стратегічна комунікація і кому вона потрібна. Центр політичного консалтингу. URL : <https://cpc.com.ua/articles/kartki-scho-take-strategichna-komunikaciya-i-komu-vona-potribna>

2. Компанцева Л., Заруба О., Череватий С., Акульшин О. Стратегічні комунікації для безпекових і державних інституцій : практ. посіб. / За заг. ред. О. Давліканової, Л. Компанцевої. Київ : ВІСТКА, 2022. 278 с.

3. Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms. URL : https://fas.org/irp/doddir/dod/jp1_02.pdf

4. Кушнір О. В. Поняття та сутність стратегічних комунікацій у сучасному українському державотворенні URL : <http://goal-int.org/ponyattya-tasutnist-strategichnix-komunikacii-u-suchasnomuukrainskomu-derzhavotvorenni/>

5. Капштик О. В. Державні механізми стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Хмельницький, 2019. 22 с.

6. Мушта А. Сучасні дискурси управління у секторі оборони і безпеки України: концептуальні та правові підстави, практики, психологічні бар'єри. URL : https://elib.amia.by/bitstream/docs/4984/1/2020_45.pdf

7. Благодарний А., Кононець О. Стратегічні комунікації в секторі безпеки і оборони України. *Молодий вчений*. 2023. № 1.

